

บันทึกองค์ความรู้

ชื่อเรื่อง	สาระสำคัญของ แผนการให้มีข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ คนทำงาน
ชื่อผู้บันทึก	นายศราวุฒิ ประทุมราช ตำแหน่ง นักวิชาการปฏิรูปกฎหมายชำนาญการพิเศษ
วันเดือนปี	๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘
แหล่งที่มาของความรู้	บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เรื่อง แผนการให้มี ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนทำงาน
เนื้อหา	

๑. ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงาน คือ อะไร

ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนทำงาน คือ มาตรฐานขั้นต่ำของการที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับว่าจะปฏิบัติตามหลักการและข้อบัญญัติที่ปรากฏในข้อตกลงนี้เพื่อการคุ้มครองสิทธิของคนทำงาน

ทุกคนที่อยู่ในรัฐ โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติและการเข้าเมือง ข้อเสนอแนะนี้จัดทำขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ด้านการเคลื่อนย้ายทุนโดยเสรีในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสิทธิคนทำงานทุกคนในทุกประเทศสมาชิก รวมทั้งแรงงานข้ามชาติ ในขณะที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีเกณฑ์ไม่เท่ากันและบางด้านยังไม่สอดคล้องกับหลักการแรงงานสากล โดยขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันอาเซียนก็สร้างกลไกในระดับภูมิภาคขึ้น เช่น กลไกคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ กลไกคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็ก ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และ คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่กลไกเหล่านั้นยังไม่อาจ คุ้มครองสิทธิต่างๆ ของคนทำงาน อีก หลายกลุ่ม เช่น ครอบครัวของแรงงานข้ามชาติ ผู้รับจ้างทำงานภาคเกษตร คนทำงานหาบเร่ แผงลอย หรือไม่คุ้มครองคนทำงานข้ามชายแดนในประเทศที่มีพรมแดนติดกัน จำเป็นต้องสร้างมาตรฐานร่วมในการคุ้มครองคนทำงานทุกคน โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติและการเข้าเมือง เพื่อให้รัฐสมาชิกอาเซียนปฏิบัติต่อคนทำงานทุกคนอย่างเสมอภาคกัน และมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าหลักการแรงงานสากล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกประเทศสมาชิกโดยรวมคนทำงานตามข้อตกลงนี้ หมายถึง บุคคลทุกคนที่มีรายได้จากการทำงาน ไม่ว่าจะงานที่ทำนั้นจะมีผู้จ้างงานแบบมีสัญญาจ้างหรือไม่มีสัญญาจ้าง ผู้รับจ้างทำงานอิสระ รวมทั้งผู้รับจ้างทำงานภาค

เกษตร ผู้รับจ้างทำงานที่มีสัญญาจ้างงานชั่วคราว ผู้รับจ้างทำงานโดยผ่านนายหน้าค้าแรงงาน คนทำงานข้ามชายแดน รวมทั้งแรงงานข้ามชาติและครอบครัวและคนทำงานที่ผู้จ้างงานส่งไปทำงานในประเทศที่สาม

๒. ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงาน คุ้มครองไคร่บ้าง

ข้อตกลงนี้จัดทำขึ้นเป็น (ร่าง) บทบัญญัติ เพื่อคุ้มครองสิทธิคนทำงานในเรื่องต่างๆ โดยมีเนื้อหา ๒๖ ข้อ แบ่งเป็น ๔ ส่วน

ส่วนแรกเป็นอารัมภบทและนิยามต่างๆที่ปรากฏใน(ร่าง)

ส่วนที่สองว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิต่างๆของคนทำงานทุกคน ได้แก่ สิทธิในการทำงาน และการจ้างงาน สิทธิในการสมาคมและการเจรจาต่อรองร่วม สิทธิในความมั่นคงทางสังคม ความเสมอภาคระหว่างเพศและสิทธิแรงงานหญิง แรงงานเด็ก สิทธิในการมีสัญชาติ สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิในการศึกษาและฝึกอบรม สิทธิตามกฎหมาย สิทธิได้รับการชดเชย สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย สิทธิแรงงานข้ามชาติ

ส่วนที่สามว่าด้วย การนำข้อตกลงไปปฏิบัติ และกลไกของข้อตกลงเพื่อให้คนทำงานที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิต่างๆตาม(ร่าง)ข้อตกลงบัญญัติ สามารถใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตาม(ร่าง)ข้อตกลง อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ การร้องเรียน การรายงาน การทบทวน รายงาน

ส่วนสุดท้ายเป็นบทบัญญัติทั่วไป และพันธกรณีของรัฐภาคี การแก้ไข ภาษา และบทสุดท้าย

๓. ที่มาของสิทธิต่างๆตาม(ร่างข้อตกลงฯ)

สิทธิต่างๆ ของคนทำงาน มีที่มาจากหลักการที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๓.๑ หลักการในกฎบัตรอาเซียน ที่มุ่งเน้นการเคารพ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เคารพความยุติธรรม หลักนิติธรรม ธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยเคารพในคุณค่าของคนทำงาน และประชาชนเป็นศูนย์กลาง

๓.๒ หลักการของสหประชาชาติที่รัฐภาคีให้คำมั่นว่าแต่ละรัฐหรือหลายรัฐร่วมกันเพื่อร่วมมือกับสหประชาชาติในการทำให้สิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติที่เป็นจริง โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองและความคิดเห็นอื่นใด รวมถึงความเป็นมาด้านสัญชาติ หรือสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ชนชาติกำเนิดหรือสถานภาพอื่นใด

๓.๓ หลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล แบ่งแยกไม่ได้ พึงพาและพึงพิงกัน

๔. จุดเด่นของ (ร่าง) ข้อตกลงฯ

(ร่าง) ข้อตกลงฯ นี้ กำหนดให้มีกลไกขึ้นมาคุ้มครองและส่งเสริมคนทำงานที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยเป็นกลไกใน

รูปของคณะกรรมการ จำนวน ๑๐ คน มาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานจากรัฐสมาชิกอาเซียน ประเทศละ ๑ คน โดยผู้แทนเหล่านี้สามารถดำเนินการเป็นอิสระ ไม่ใช่เป็นตัวแทนของรัฐสมาชิก ทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน และให้ความคิดเห็นต่อรายงานการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนทำงานที่ได้รับจากประเทศสมาชิก

๕. รัฐบาลในอาเซียนมีหน้าที่ต้องดำเนินการตาม (ร่าง) ข้อตกลงนี้ อย่างไร

(ร่าง) ข้อตกลงนี้ กำหนดให้รัฐสมาชิกอาเซียนที่เห็นด้วยกับการที่จะผู้พันตามข้อตกลง ตั้งแต่ ๕ รัฐขึ้นไปลงนามเข้าเป็นภาคี ซึ่งรัฐที่ลงนามยอมรับ (ร่าง) ข้อตกลงนี้ มีหน้าที่

- ต้องดำเนินนโยบายหรือกฎหมายภายในประเทศ ที่มีช่องทางให้คนทำงานทุกคนที่ถูกละเมิดสิทธิได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิผล แม้ว่าผู้ละเมิดสิทธินั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำตามอำนาจหน้าที่ก็ตาม
- สร้างหลักประกันให้คนทำงานทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการทางศาล หรือ กระบวนการร้องเรียนหน่วยงานรัฐได้โดยง่ายและเท่าเทียมกัน
- รัฐจะต้องกำหนดมาตรการด้านกฎหมายและด้านอื่นที่จำเป็นเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติใน (ร่าง) ข้อตกลงนี้
- ต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการในการสร้างหลักประกันดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการ คุ้มครองสิทธิแรงงาน และเผยแพร่รายงานนี้ ต่อสาธารณะอย่างกว้างขวาง

๖. อาเซียนจะได้อะไรจากการลงนามยอมรับ (ร่าง) ข้อตกลงฉบับนี้

- ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ อาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่ง จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ รวมทั้งแรงงานไร้ฝีมือ ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานแรงงานในประเทศสมาชิก ดังนั้น

หากประเทศสมาชิกอาเซียนนำข้อตกลงนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนทำงาน ทุกคนทุกเชื้อชาติที่อยู่ในประเทศสมาชิกจะเป็นการพัฒนามาตรฐานการคุ้มครองคนทำงานให้ใกล้เคียงกันทุกประเทศ เป็นประโยชน์ต่อทั้งประเทศผู้รับและผู้ส่งแรงงาน และจะเป็นการพัฒนากระบวนการร้องเรียน และคุ้มครอง ด้านแรงงานในระดับภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เป็นจริง สมดังคำขวัญของอาเซียนที่ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

๗. ประเทศไทยจะได้อะไรจากการลงนามยอมรับ (ร่าง) ข้อตกลงนี้

- ประเทศไทยจะได้รับการยอมรับจากนานาชาติในเวทีโลกในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนทำงาน และจะส่งผลให้สินค้าของประเทศได้รับการยอมรับในตลาดโลก กว้างขวางขึ้น
- การยอมรับ(ร่าง)ข้อตกลงนี้ จะนำไปสู่การพัฒนากฎหมายด้านแรงงานและความมั่นคงทางสังคมในประเทศ ซึ่งจะมีผลดีต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของคนทำงานอันเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว
